

HODNOTENIE VEREJNÝCH INVESTÍCIÍ

HĽADANIE NAJLEPŠIEHO Z MOŽNÝCH SVETOV

Marián Bederka, riaditeľ odboru investičných metodík a databáz (ÚHP)

KTO SA VENUJE VEREJNÝM FINANCIÁM NA SLOVENSKU?

• Inštitút finančnej politiky (IFP MF SR)

- Najmä makroekonomické a daňové prognózy
- Hodnotenie súladu s fiškálnymi pravidlami

Štrukturálne saldo,
výdavkové pravidlo

• Rada pre rozpočtovú zodpovednosť (RRZ)

- Nezávislá fiškálna inštitúcia
- Monitorovanie a hodnotenie hospodárenia SR
- Hodnotenie pravidiel rozpočtovej zodpovednosti

S2, GAP
(indikátory fiškálnej
udržateľnosti)

• Národná banka Slovenska (NBS)

- Zdravé fungovanie finančného systému

Makroekonomický
vývoj a fiškál

• Útvar hodnoty za peniaze (ÚHP MF SR)

- Efektívnosť verejných výdavkov a politik

Efektívnosť výdavkov,
sektorové ukazovatele
(kvalita života)

PREČO SA POTREBUJEME BAVIŤ O PRÍPRAVE A HODNOTENÍ INVESTIČNÝCH PROJEKTOV?

Our project is specific!

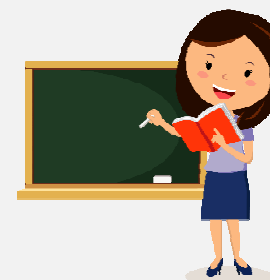
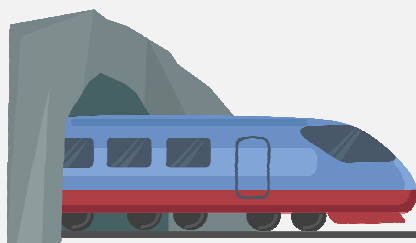
The most expensive highway is the one that is not built!

Why should we compare alternatives when we have already chosen the best one?

No time to analyse! Time is money.

PREČO SA POTREBUJEME POZERAŤ NA VÝDAVKY?

- **Efektívnejšie rozhodovanie = viac výsledkov za menej peňazí**
- Verejné financie je možné chápať ako širší pojem než fiškálna udržateľnosť
- Nielen ukazovatele dlhu a deficitu, ale aj výsledky ktoré dosahujeme
- **Verejné výdavky sú obmedzené** veľkosťou príjmov a rozpočtovými obmedzeniami
- Peniaze nemajú mašličky a politici rozhodujú kde míňať, na rozhodnutie potrebujú analytický aparát

HLAVNÉ AKTIVITY ÚHP

Revízie výdavkov

- vybrané sektory (zdravotníctvo) alebo prierezové témy (IT, zamestnanosť)

Hodnotenie verejných investícií a stanovenie priorít

- Hodnotenie projektov nad 1 mil. eur (nad 40 mil. eur povinná dôkladná štúdia uskutočniteľnosti)
- Stanovenie priorít a zverejnenie investičných plánov

Optimalizačné audity

- hlbší pohľad na najväčšie štátne podniky a organizácie

Iné analýzy

- napríklad analýza procesu schvaľovania materiálov na úrovni vlády a parlamentu

HODNOTENIE INVESTIČNÝCH PROJEKTOV

PRED ROKOM 2016

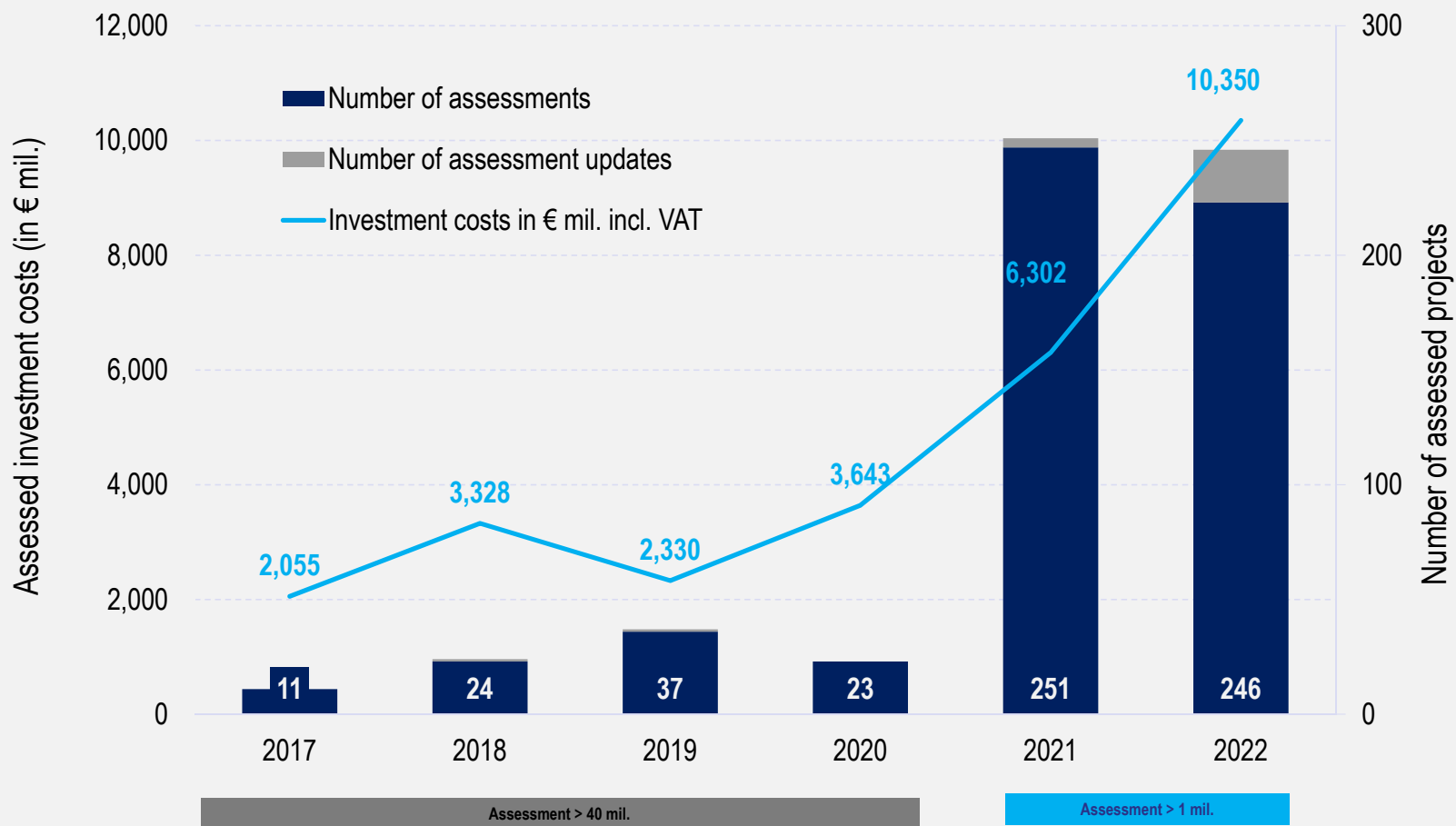
Nutná nie len zmena procesov ale filozofická zmena uvažovania

- Nie je cieľom vyvinúť nový IT systém, ale skrátiť čas podania a vybavenie žiadosti (neprenášať zlý systém z papiera do digitálu)

I trust my gut,
Our project is too complex
for logic and evidence.

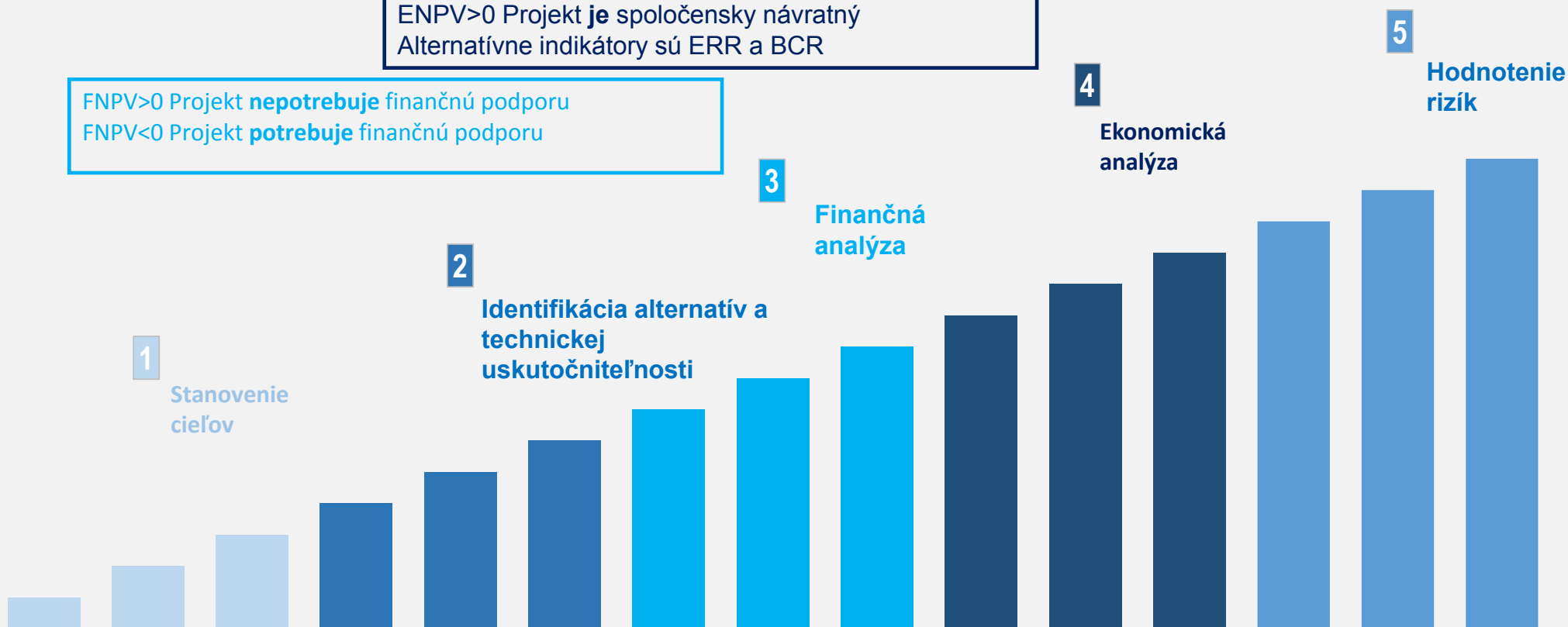
HODNOTENIE INVESTIČNÝCH PROJEKTOV

PRI HODNOTENÍ NEPOZERÁME IBA NA FINANČNÚ NÁVRATNOSŤ A MOŽNÉ ÚSPORY...

ENPV<0 Projekt **nie je** spoločensky návratný
ENPV>0 Projekt **je** spoločensky návratný
Alternatívne indikátory sú ERR a BCR

FNPV>0 Projekt **nepotrebuje** finančnú podporu
FNPV<0 Projekt **potrebuje** finančnú podporu

...CBA ZAHŔŇA SOCIO-EKONOMICKÉ BENEFITY

V ekonomickej analýze sa kvantifikujú benefity v peňažnom vyjadrení, najmä

- Ušetrený čas ľudí
- Odvrátené nehody a úmrtia
- Menej environmentálneho znečistenia a hluku

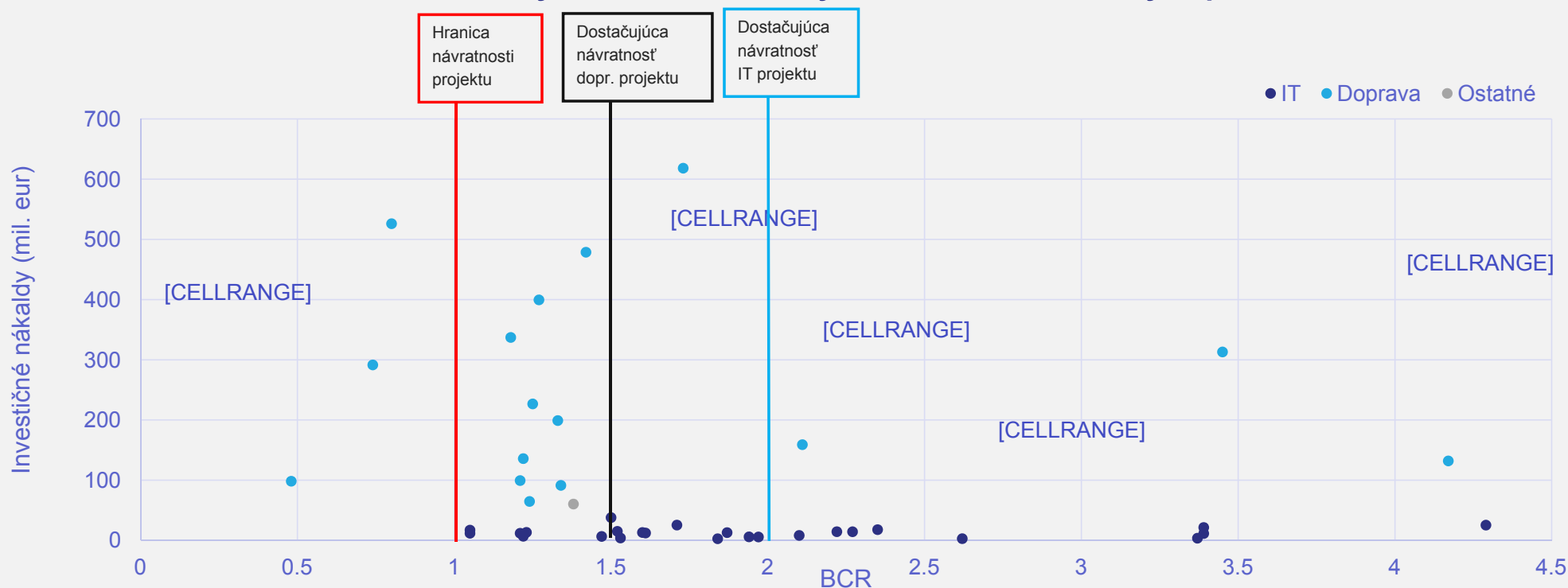
Následne sa opíšu ďalšie benefity, ktoré sa nedajú kvantifikovať

- Pozitívny vplyv na zamestnanosť, produktivitu
- Pozitívny efekt na nízko-príjmové domácnosti

BCR PROJEKTOV NA SLOVENKU JE POMERNE NÍZKE

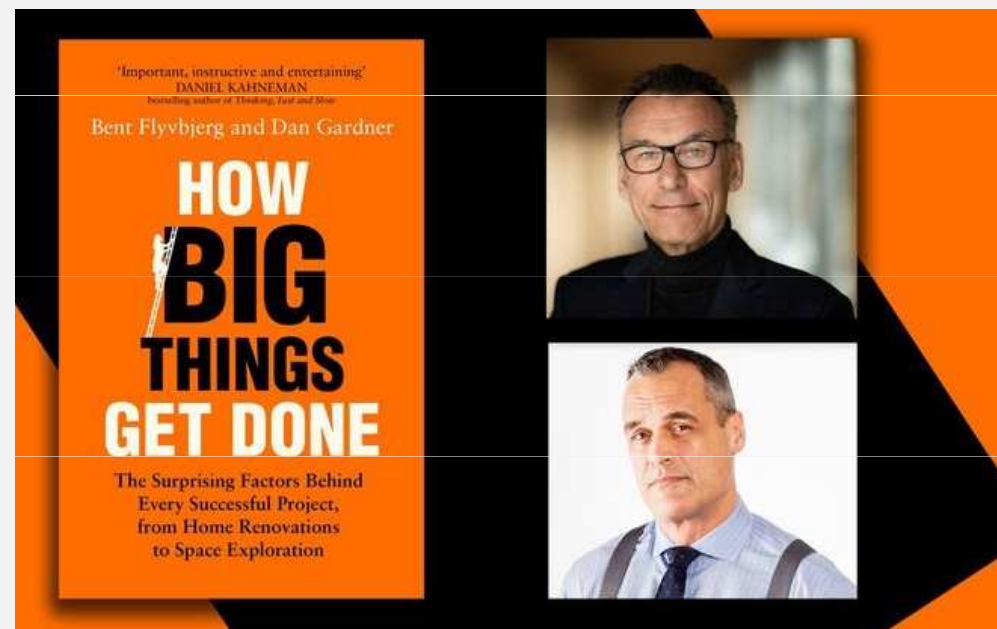
- Iba kapitálové výdavky nestačia na to aby priniesli očakávané výsledky, pokiaľ nie sú alokované na najlepšie projekty

Návratnosť hodnotených investícií za roky 2017-2021 s overiteľnými prínosmi

VSUVKA – LITERÁRNE OKIENKO

- BEST BOOKS OF 2023 (FINANCIAL TIMES)
- BENT FLYVBJERG – EXPERT Z DÁNSKA
- DAN GARDNER – NOVINÁR NEW YORK TIMES
- POPULARIZÁCIA VÝSKUMU

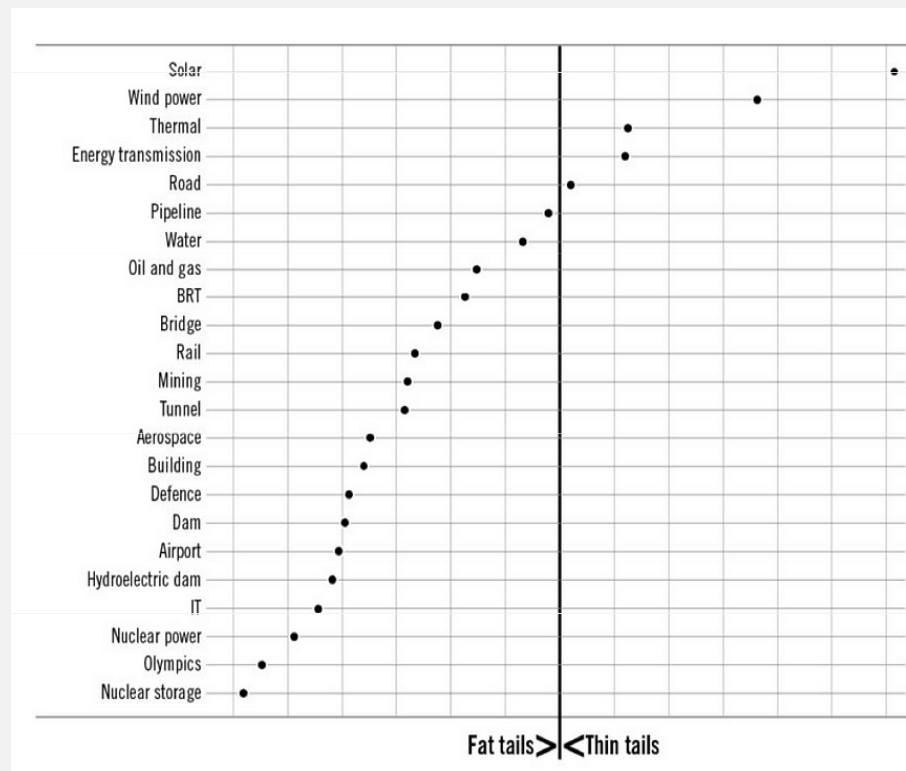
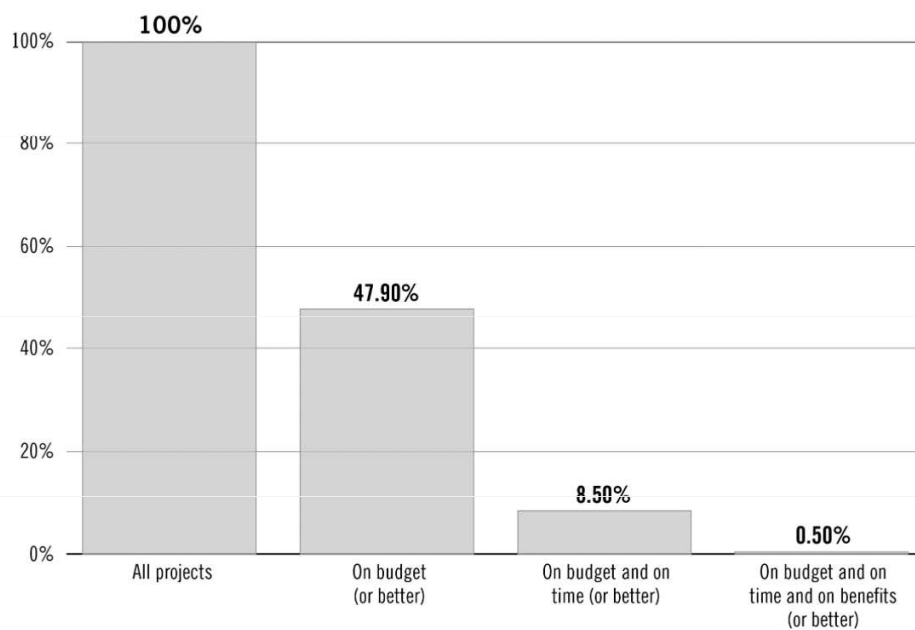

“WE’RE GOOD AT LEARNING BY TINKERING – WHICH IS FORTUNATE, BECAUSE WE’RE TERRIBLE AT GETTING THINGS RIGHT THE FIRST TIME.”

NIE SME VÝNIMOČNÍ

THE IRON LAW OF PROJECT MANAGEMENT:

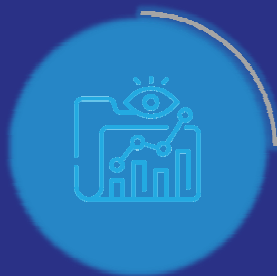
"Over Budget, Over Time, Under Benefits, Over and Over Again"

PRIEBEH HODNOTENIA PROJEKTU

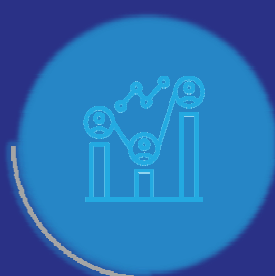
Štúdia uskutočniteľnosti

Hodnotenie pred VO

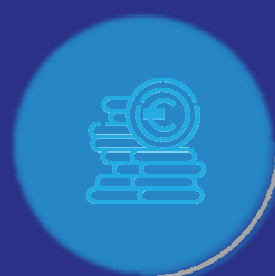
ZDÔVODNENIE PROJEKTU

- Aký problém má projekt riešiť?
- Je navrhované riešenie opodstatnené?
- Je projekt v súlade s investičným plánom alebo stratégiou?

ALTERNATÍVNE RIEŠENIA

- Skúma štúdia alternatívne riešenia?
- Plní navrhované riešenie cieľ projektu?
- Aký je prvotný odhad nákladov?

ZAPRACOVANIE ODPORÚČANÍ

- Zapracoval investor odporúčania z predchádzajúceho hodnotenia?
- Zmenil sa projekt/jeho alternatívy?
- Je projekt návratný (BCR)?

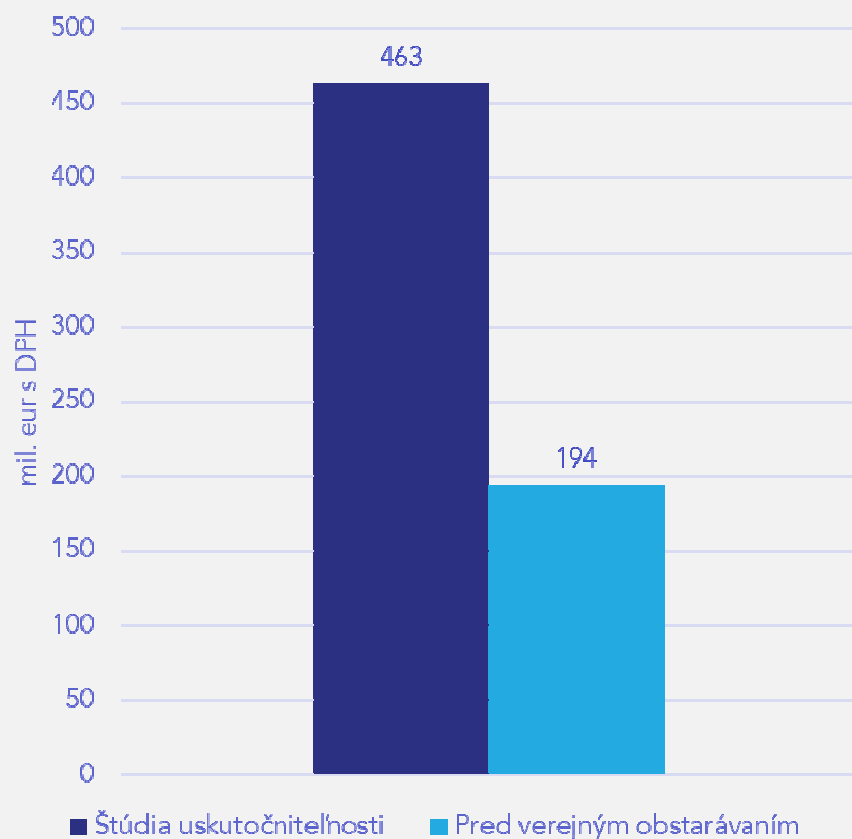

ANALÝZA NÁKLADOV

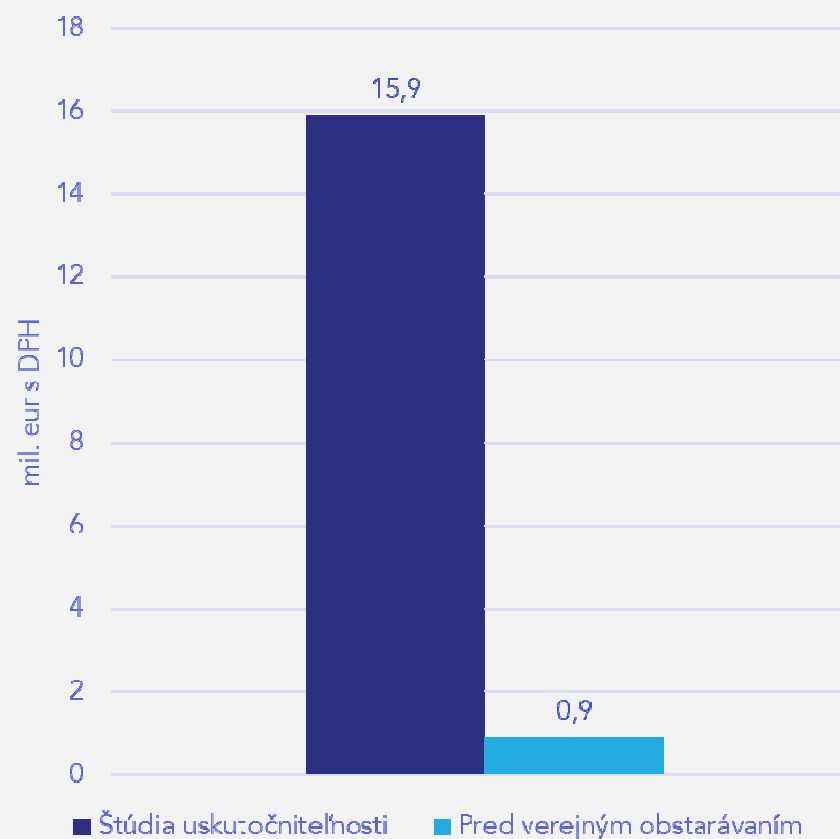
- Porovnanie jednotkových cien projektu využitím databáz = realističnosť ceny projektu

NAJVÄČŠIE MOŽNOSTI ZLEPŠENIA PROJEKTU A ÚSPORY NÁJDEME NA ZAČIATKU

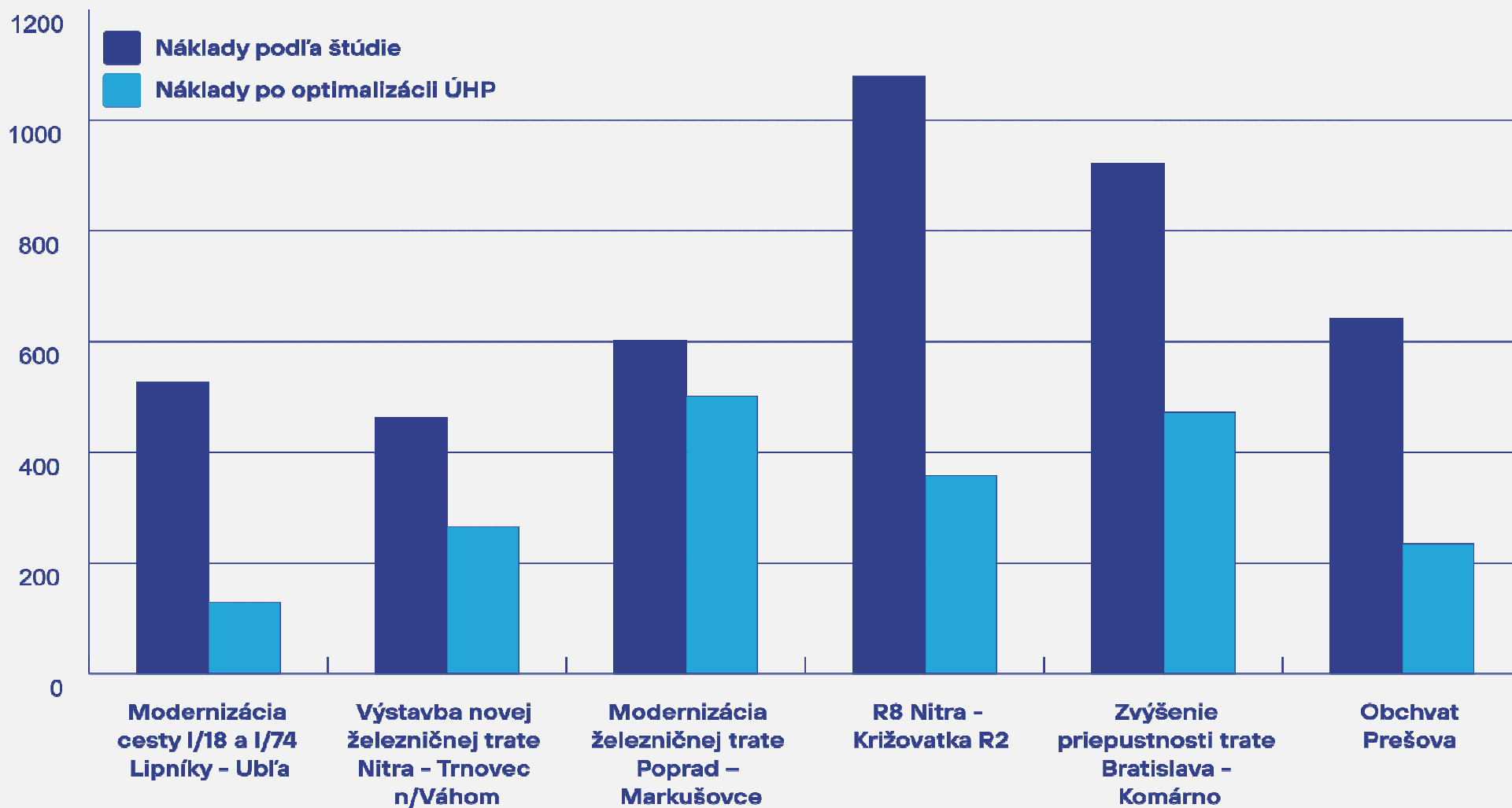
Potenciálne úspory z hodnotených projektov (2022)

Priemerná potenciálna úspora na projekt (2022)

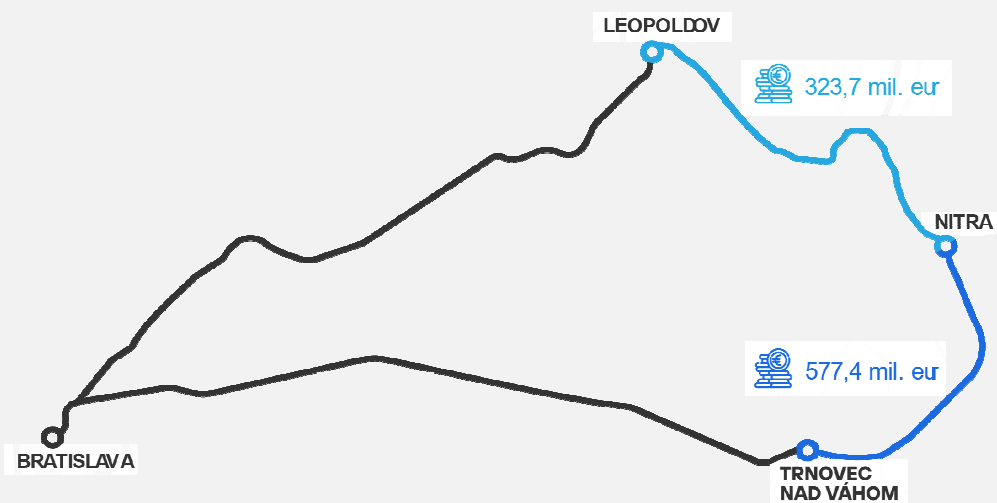

NAJMÄ PRI DIAĽNICIACH

A ŽELEZNICIACH

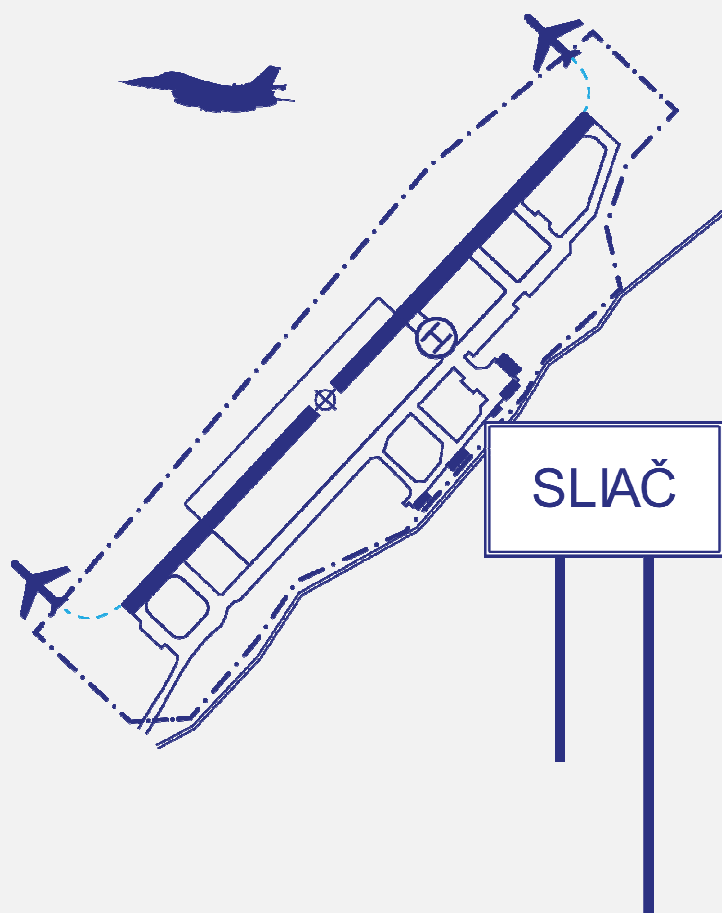
PRIAME VLAKY NR - BA (DNES S PRSTUPOM 86 - 114 MIN)

- ŽSR plánovali výstavbu novej trate Nitra – Trnovec nad Váhom za takmer **400 mil. eur**
- Nová trať **nebola najlepším riešením** priameho spojenia Bratislavy s Nitrou
- ÚHP odporúčal opravu existujúcej trate a zaviesť priame vlaky cez Leopoldov **za nižšie náklady a bez straty na rýchlosti**

ÚSPORA BENCHMARKOVNÍM JE ZVYČAJNE MENŠIA

BENCHMARKING

126 mil. eur s DPH → 92 mil. eur s DPH

- MF SR a MO SR porovnali položky projektu s databázami jednotkových cien
- Spoločne prišli k záveru – na jednotkových cenách sa dá ušetriť **34 mil. eur**
- Zle odhadnuté náklady viažu viac prostriedkov, ktoré by mohli byť využité na iné účely
- Vysoké ceny vysielajú zlý signál pre trh, preto využívame databázy

Položka (eur)	Rozpočet	Cena podľa MO SR	Cena podľa ÚHP
Zemné práce	28,4	5,7	1,6
Vytvorenie drenáže	32,7	14,8	18,5

Nestavajte jeden pavilón, ale celú nemocnicu, navrhuje Útvar hodnoty za peniaze

22. marca 2023 16:25 [Diaľnice a cesty](#) [Doprava](#) [Plán obnovy EÚ](#) [Rozhovory](#)

Zrýchlenie diaľnic, ktoré prechádza parlamentom, je krok späť, hovorí šéf Útvaru hodnoty za peniaze

ÚHP ZHODNOTIL NÁKUP PUŠIEK REZORTU OBRANY

AKTUÁLNE:24

Doležal v Ide o pravdu: Nechceme vyšachovať Útvar hodnoty za peniaze, ale všetci sa pýtajú, kde sú diaľnice

Útvar hodnoty za peniaze odporúča zväziť nové centrum pre Východoslovenský onkologický ústav

NDS rešpektuje ÚHP, podľa ktorého nie je jasná potreba tunela Karpaty

Útvar hodnoty za peniaze / Nové radary by sa mali umiestniť na najnehodovejšie úseky

Pripravovaná diaľnica D3 pri Čadci prešla hodnotením, ÚHP navrhuje aby bola zdarma

ZSSK verzus ÚHP. Jeden chce nakúpiť nové vagóny, druhý preferuje nákup rušňov

ÚHP KRITIZUJE EXPRESNÉ ZMENY V ZÁKONCH

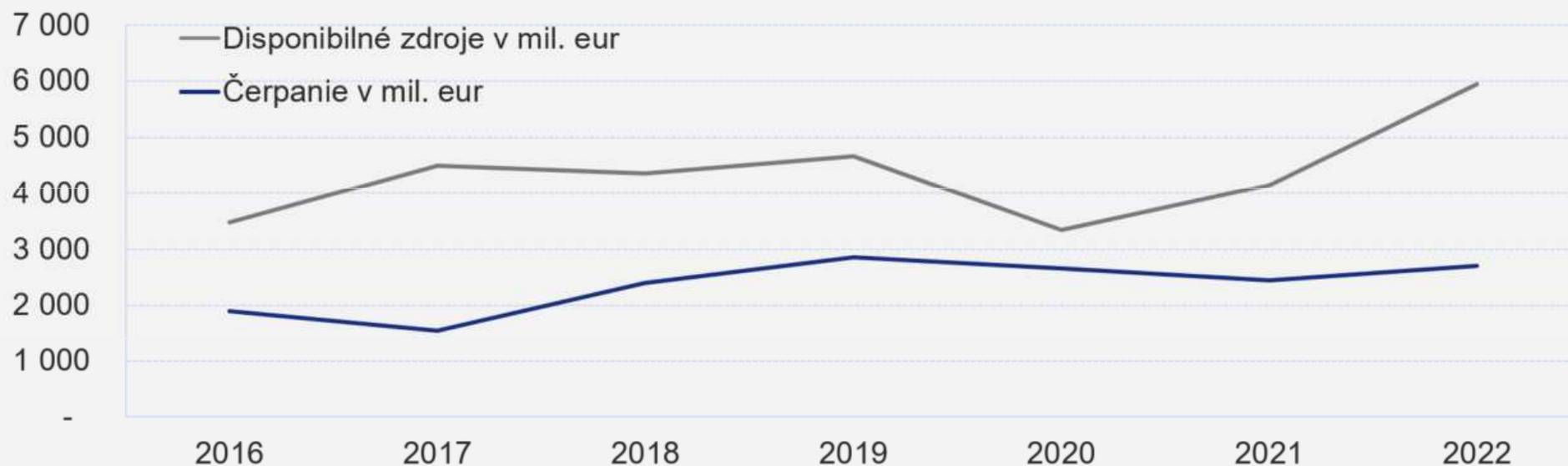
rtv: SPRÁVY

STANOVENIE PRIORÍT

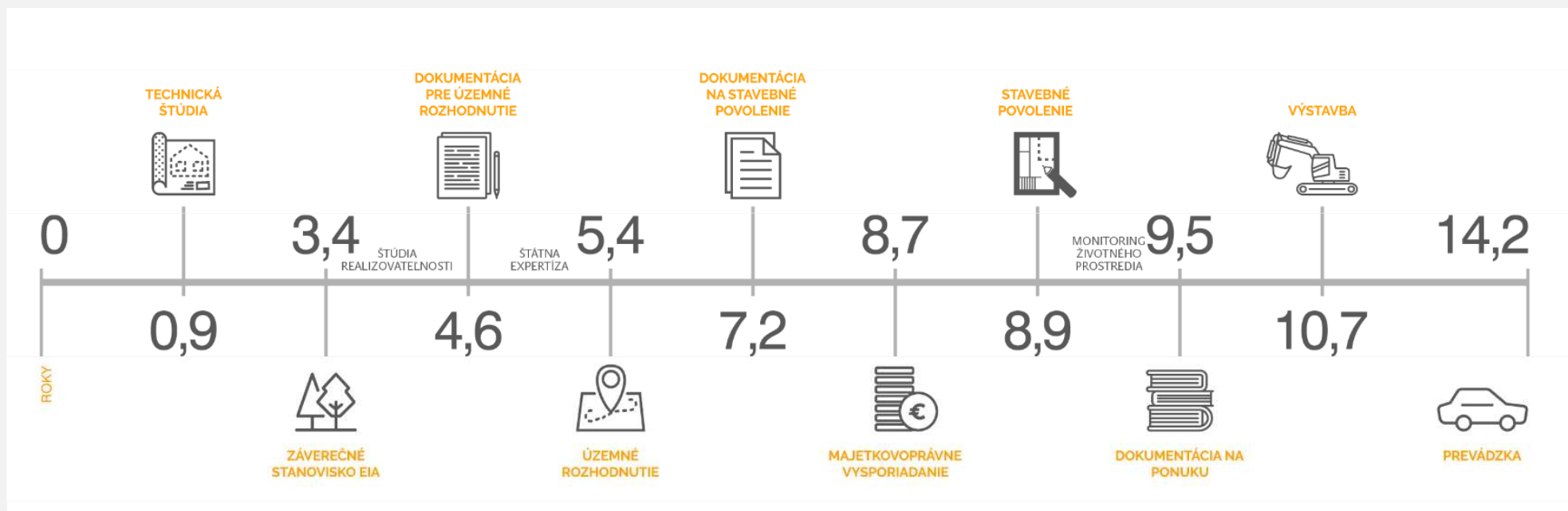
HLAVNÝ PROBLÉM NIE JE NEDOSTATOK PEŇAZÍ

- Poctivá príprava šetrí čas a peniaze v implementácii
- Keď je priorita všetko, nie je priorita nič

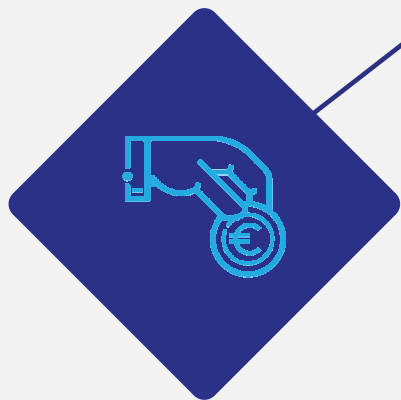
PREČO POTREBUJEME PRIORITY A PLÁNY

- Balík peňazí je limitovaný
- Príprava veľkých projektov je objektívne dlhý proces (diaľnica cca 14 r.)

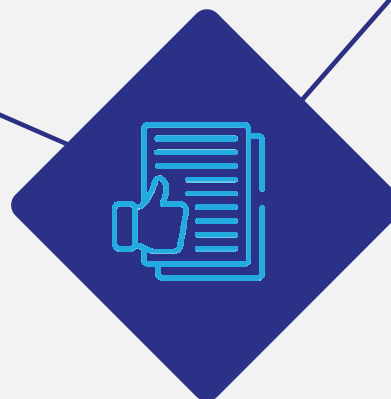
AKO SME SPRIORIZOVALI CESTY?

Nacenili sme každú slovenskú cestu a vypočítali koľko času a životov ušetrí

Zoradili sme projekty podľa prínosov a nákladov a strategických cieľov

Na základe toho Ministerstvo dopravy pripravilo a zverejnilo harmonogram cestných projektov

Výsledkom je, že by sme mali stavať najlepšie cesty

MAPA DIAĽNIC A RÝCHLOSTNÝCH CIEST

STRATEGICKÁ CBA
(BCR)

- nad 1
- nad 0,5
- nad 0
- bez BCR

INVESTIČNÝ PLÁN CIEST A DIAL'NIC

PROJEKT	PRIORITA	VÝDAVKY DO ROKU 2023 (MIL. EUR)	PREDPOKLADANÉ VÝDAVKY NA 2024 (MIL. EUR)	PREDPOKLADANÉ VÝDAVKY NA 2025 (MIL. EUR)	PREDPOKLADANÉ VÝDAVKY NA 2026 + (MIL. EUR)
I/51 Levice, obchvat	1	0,1	0,4	0	30,5
I/66 Huncovce - Kežmarok, preložka	2	0,3	0,1	0,7	45,7
D3 - Žilina Brodno - Kysucké Nové Mesto	3	29,1	0,3	0,3	424
D3 - Oščadnica - Čadca Bukov, 2. profil	4	5,5	1	4,6	197,5
R4 - Lipníky - Kapušany	5	1,9	0,5	2,5	151,7
I/66 Poprad - Huncovce, preložka	6	0,6	0,5	1,5	61
D1 - Turany - Hubová	7	39,5	2,3	13,4	1 313,8
D3 - Kysucké Nové Mesto - Oščadnica	8	15,4	8,9	5	403,2
Rekonštrukcia 1323 km ciest I. triedy	9	33,6	65,5	106,8	225,3
D1 Blatné – Trnava, skapacitnenie	10	1,9	0	0	391,8

INVESTIČNÝ PLÁN

Investičný plán nezohľadňuje len prioritu ale aj stav rozpracovaných projektov a finančné možnosti štátu

PROJEKT	PRIORITA	VÝDAVKY DO ROKU 2023	PREDPOKLADANÉ VÝDAVKY NA 2024	PREDPOKLADANÉ VÝDAVKY NA 2025	PREDPOKLADANÉ VÝDAVKY NA 2026 +
Turany - Hubová	7	39,5 mil. eur	2,3 mil. eur	13,4 mil. eur	1 313 mil. eur
Hubová - Ivachnová (II. fáza)	v realizácii	398,6 mil. eur	67,4 mil. eur	104,1 mil. eur	63,1 mil. eur
Hričovské Podhradie - Lietavská Lúčka (II. fáza)	v realizácii	518,0 mil. eur	4,0 mil. eur	0,2 mil. eur	0,0 mil. eur
Žilina Brodno - Kysucké Nové Mesto	2	29,1 mil. eur	0,3 mil. eur	0,3 mil. eur	424 mil. eur
Prešov západ - Prešov juh	v realizácii	439,5 mil. eur	1,4 mil. eur	0,5 mil. eur	0,9 mil. eur
Kysucké Nové Mesto - Oščadnica	8	15,4 mil. eur	8,9 mil. eur	5,0 mil. eur	403,1 mil. eur
Svrčinovec - Skalité (II. fáza)	v realizácii	404,4 mil. eur	0,0 mil. eur	0,0 mil. eur	0,0 mil. eur
D1 Blatné – Trnava, skapacitnenie	v realizácii	1,9 mil. eur	0,0 mil. eur	0,0 mil. eur	391,8 mil. eur
Prešov - severný obchvat II. etapa	v realizácii	24,4 mil. eur	27,0 mil. eur	78,3 mil. eur	256,7 mil. eur
Zvolen západ - Zvolen východ	v realizácii	1,5 mil. eur	0,0 mil. eur	0,8 mil. eur	363,7 mil. eur

FORMÁLNE POSTUPY SÚ NASTAVENÉ SPRÁVNE JE POTREBNÉ ICH APLIKOVAŤ

<https://finance.gov.sk/uhp>

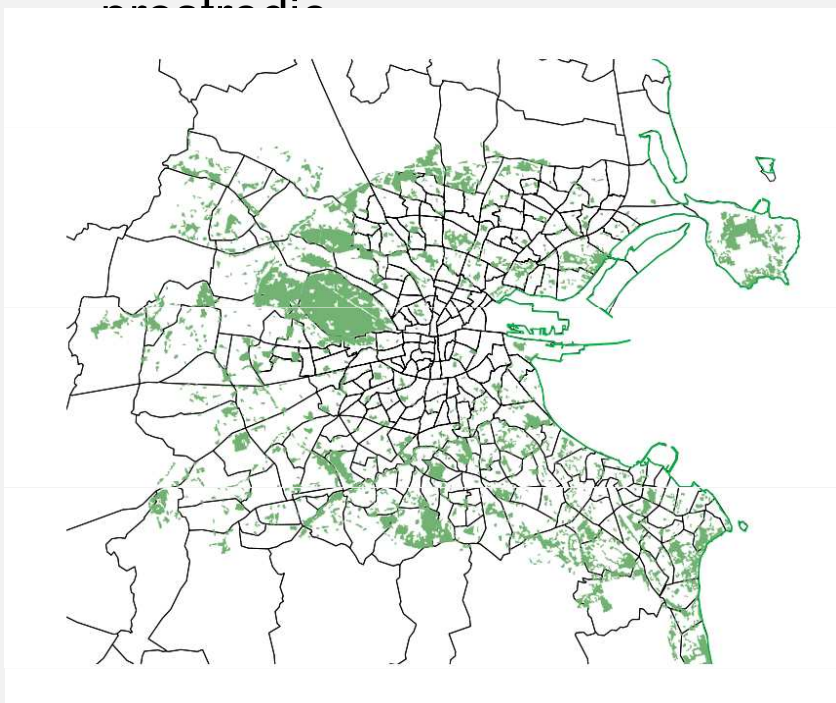
AKO VYČÍSLIŤ PRÍNOSY NÁRODNÉHO PAKRU

- Metóda cestovných nákladov
- Mendes and Proença (2005) ukázali, že priemerný návštevník je ochotný zaplatiť za deň rekreácie do 124 eur (1,5 mil. eur ročne)

AKO VYČÍSLIŤ PRÍNOSY NOVÉHO PARKU

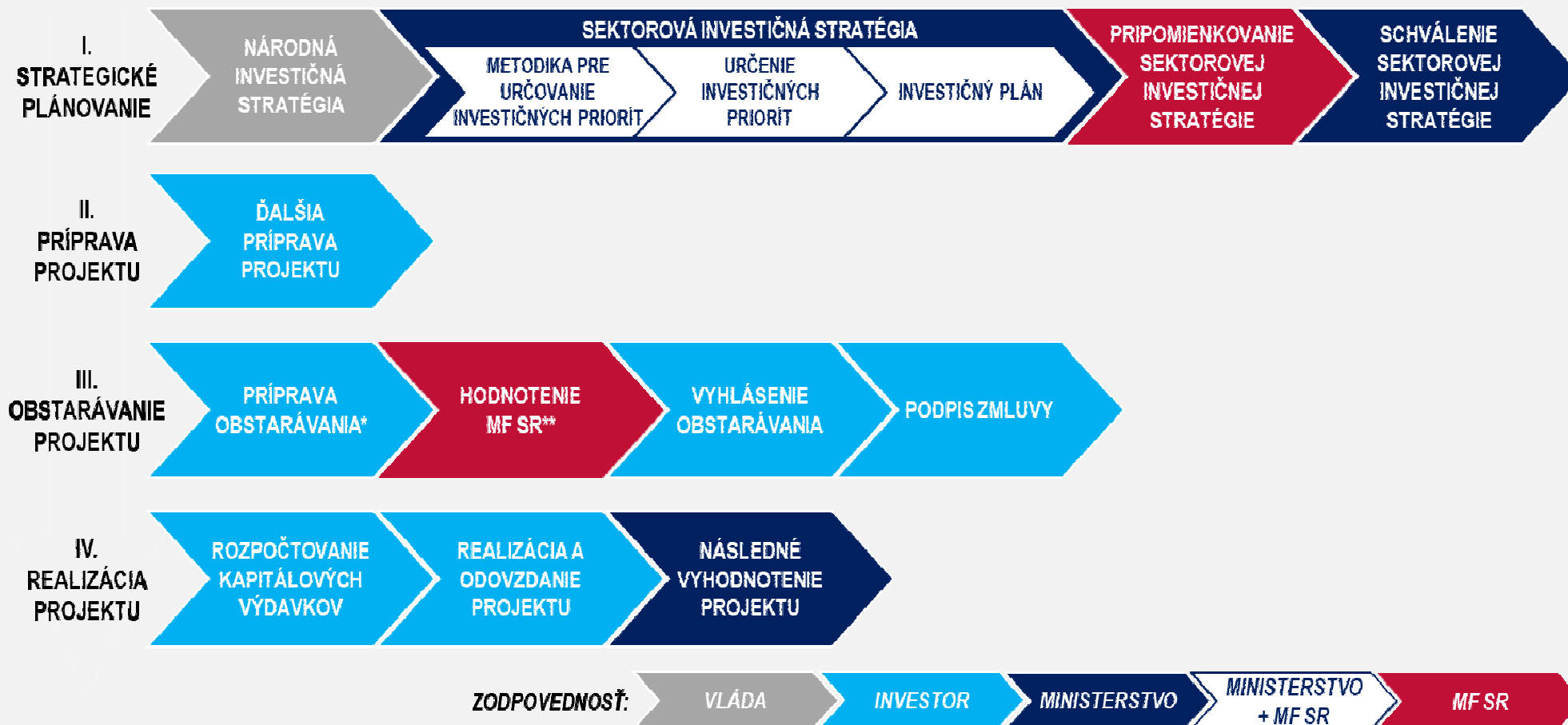
- Hedonický model cien bývania
- Výskumníci z ESRI (2009) použili ceny bývania (z databázy predaja bytov v Dubline) a odhadli, že ľudia sú ochotní zaplatiť približne 8 % navyše na zelenšie prostredie

PROCES PRE VEĽKÉ PROJEKTY

PROCES PRE MALÉ PROJEKTY

246 projektov zhodnotených v roku 2022
celkovo **736**

657 mil. eur je potenciálna úspora zhodnotených projektov v roku 2022

50 zamestnancov ÚHP

24 recenzovaných analytických paperov

50 % verejných výdavkov zrevidovaných vo volebnom období

13 revízií verejných výdavkov

130 mil. eur je potenciál opatrení na zvýšenie efektívnosti ZSSK

14 analytických jednotiek štátu

10 študentov, ktorí sťažovali na ÚHP v lete 2023

3,3 mld. eur zrevidovala revízia zamestnanosti a výdavkov v štátnej a verejnej správe

1807 zmienok o ÚHP v médiách v roku 2022

